

ליעד מיעד משא"כ קרובים שאיסור חמור, ואפשר בזה פליגי שני הסברות. ע"כ.

★★

בגמ': תני חדא מוכרה לאביו ואין מוכרה לבנו.

איתא בילקוט שמעוני (משפטים רמז שכ), 'אשר לא יעדה אדון והפדה אב - לא ייעד לשנים כאחד', ופירש בזית רענן, שרוצה ליעדה לאביו ולבנו. וקשה, מה החידוש בזה, הרי ייעוד כקידושין, ופשיטא שאין שני אנשים יכולים לקדש אשה אחת.

משום כך פירש בגליוני הש"ס באופן אחר את דברי המדרש. שאם היו לו שתי אמות עבריות, אסור ליעד את שתיהן כאחת ולומר להן הרי אתן מקודשות לי, כיון דייעוד הוא מצוה, ואין עושין מצוות חבילות חבילות.

★★

בגמ': מה למוכרה לפסולין שאם רצה ליעד מיעד ומכרנה לקרובים שאם רצה ליעד אינו מיעד אמר קרא לאמה מלמד שמוכרה לקרובים.

הגר"מ זמבא הי"ד בשו"ת זרע אברהם (ס' כ"ג אות א') חקר בטעם מ"ד זה אי חולק מכל וכל על אידך מאן דאמר, וסובר דלא בעינן כלל שימכנה למי שהוא ראוי ליעוד, דאין שייכות וקשר בין פרשה דיעוד לפרשה דמכירה, או דגם הוא סובר דבעינן מכירה הראוי ליעוד, אלא דסובר דלא בעינן שתהי האמה ראוי אליו ליעוד, וסגי שהוא ראוי ליעוד לבעלמא, אבל אם אינו ראוי כלל ליעוד, גם הוא מודה דלא מהני מכירה של אמה בכה"ג.

וכתב שמצא להרמב"ן (קידושין י"ד ע"ב) שכתב דאפילו למאן דאמר דלא בעינן קידושין הראויין ליעוד, מכל מקום אין אדם מוכר את בתו לגוי, דבענן שיהי ראוי ליעוד במקום אחר. והיינו כנ"ל דכו"ע ס"ל דבעינן מכירה הראוי ליעוד, אלא דפליגי אי בעינן ראוי ליעוד במכירה פרטית זו, או דסגי בראוי ליעוד במקום אחר.

★★

ועיין שם עוד בזרע אברהם (שם אות ג') שהביא מהמלבי"ם שהקשה אהרמב"ן, דהרי קיי"ל (לקמן כ' ע"א) דאם

אינו ראוי לאדון וראוי לבנו סגי בזה, ומיקרי מכירה הראוי ליעוד, וא"כ ל"ל ימכור את בתו לגוי, והרי אם יתגייר בנו של הגוי יהי ראוי ליעוד.

והגר"מ ז' דן שם בארוכה בכה"ג אם שייך למימר בגוי דבנו זכה ביעוד, או דאמרינן בכה"ג גר שנתגייר בקטן שנולד דמי עיין שם.

ועיין שם עוד בס' כ"ד (אות ב').

★★

בגמ': ת"ר אם בגפו יבא בגפו יצא וכו' יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית.

הקשה כ"ק אדמו"ר בעל האמרי אמת מגור זצ"ל: הלא להלן בפרשה כ' האשה וילדיה תהיה לאדוניה והוא יצא בגפו וכיון דע"כ ביש לו אשה ובנים מיירי שוב אין מתקיים והוא יצא בגפו, ואמר: ותירץ לי אאז"ל [בעל השפת אמת זצ"ל] דמיירי שנשא הישראלית אחר שנמכר לעבד דבכה"ג י"ל שאין האדון מחויב לזונה, ושפיר שייך בגפו יצא, ולי נראה לומר דמיירי שבנתיים מתה אשתו הישראלית או גירשה, דבכה"ג מותר לו להמשיך לדור עם השפחה בבית רבו וכשיוצא הריהו יוצא בגפו ע"כ.

★★

העיר הגאון ר' יצחק דוד אלטר שליט"א:

לכאורה תירוץ זה תלוי בספיקת המשל"מ המובא להלן אי שרי בכה"ג בשפחה כנענית (וע"ע בשפת אמת ליקוט'ם).

★★

בגמ': ראב"י אומר יחידי נכנס יחידי יצא וכו' אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית.

במשנה למלך (פ"ג מהל' עבדים ה"ד) נסתפק באם היה נשוי ישראלי כשנמכר ובתוך הזמן נתאלמן, אם אחר שנתאלמן יכול אדונו ליתן לו שפחה כנענית, והניח בצריך עיון.